

Nr 1

Utlåtande i anledning av väckt motion angående förenkling av det officiella språkbruket.

I en till allmänna beredningsutskottet hänvisad motion, II: 48, av herr *Gustafsson* i Borås hemställes att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om att riktlinjer utarbetas och utges i form av en för all officiell skriftlig framställning gemensam handbok i syfte att åstadkomma ett enklare och för en större allmänhet mera lättförståeligt språkbruk i riksdagstryck, författningstext, kommittébetänkanden och därmed jämförliga sammanhang.

Motionären framhåller att det av myndigheterna använda språket, kanslisvenskan, under lång tid debatterats och kritiserats och att moderniseringen av det officiella språkbruket går långsamt. Det vårdade talspråket bör vara idealet, och utvecklingen bör påskyndas så att bättre kontakt kan nås mellan allmänhet och myndigheter.

Motionären lämnar i fortsättningen uppgifter angående tidigare initiativ från myndigheternas sida och i riksdagen för att modernisera det officiella språket och anför bl. a. att trots de många initiativen och anvisningarna och den debatt som förts, refererad i ett flertal skrifter, kanslisvenskan likväl bibehållits som språklig norm inom de flesta verk och myndigheter, inte minst i riksdagen. Det är därför angeläget med snara åtgärder.

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet

En livlig debatt har sedan länge pågått beträffande olika företeelser i det språk myndigheterna använder i lagar och författningar och i andra skriftliga framställningar, lagspråket och kanslispråket. I debatten har med skärpa hävdats att det officiella språket ofta är svårförståeligt, ibland obegripligt, och att det är krångligt, tillkonstlat och alltför omständligt. Som motionären framhåller har vissa initiativ tagits, förslag utarbetats och anvisningar utfärdats i syfte att förenkla myndigheternas skrivsätt. Som exempel på detta från senare tid kan erinras om betänkandet angående det statliga utredningstrycket (SOU 1950:25) och bilagan till betänkandet, »Kommitté-svenska» (SOU 1950:26), en promemoria om avfattandet av hemställan i motioner (1963) och en promemoria med vissa synpunkter på propositionsskrivning (1965), anvisningar för riksdagstrycket (1964) samt av vissa verk utfärdade råd och anvisningar till personalen om den

Bihang till riksdagens protokoll 1967. 11 saml. Nr 1

språkliga utformningen av skrivelser m. m. Motionären uttalar emellertid att arbetet för här antydda syfte bör vara mera systematiskt och som mål ha enhetliga regler för allt offentligt skriftspråk.

Utskottet vill för sin del framhålla att samhällsutvecklingen bl. a. medfört att det antal författningsbestämmelser, beslut och anvisningar av myndigheter m. m. som den enskilde måste känna till blivit allt större och de förhållanden som de reglerar alltmera komplicerade. Det är vidare ett samhällseligt intresse att alla medborgare får goda möjligheter att även i övrigt följa vad som sker inom lagstiftning och förvaltning. Med hänsyn bl. a. härtill är det av vikt att det officiella språket utan särskilda svårigheter skall kunna förstås av den enskilde.

Enligt utskottets mening är den kritik som riktats emot gängse officiellt språkbruk berättigad och utskottet anser det angeläget att behovet av reformer på detta område ägnas fortsatt uppmärksamhet. Ett betydelsefullt initiativ till förbättringar har nyligen tagits. På uppdrag av och i samarbete med statsrådsberedningen har chefen för institutet för svensk språkvård, docenten B. Molde, utarbetat en promemoria angående språket i lagar och andra författningar, vilken kommer att föreligga i tryck inom den närmaste tiden. I promemorian anföres inledningsvis bl. a. följande.

Om språket i lagar och andra författningar — liksom hela det officiella språket — så långt möjligt närmas till den nutida svenska sakprosan, blir texterna mera begripliga för allmänheten, utan att de därför behöver förlora något i klarhet och uttrycksfullhet. Närmandet till sakprosan kan ske genom att man även i lagstilen i stort sett använder sakprosans ordformer, dess ordförråd, dess sats- och meningsbyggnad.

Utskottet finner att det här angivna syftet, att så mycket som möjligt närma såväl språket i lagar och författningar som hela det officiella språket i övrigt till sakprosan, förtjänar ett starkt stöd.

Promemorian gäller författningsspråket medan motionen tagit upp frågan om det officiella språket i alla sammanhang. Det är enligt utskottets mening väl motiverat att som nu skett början göres med författningssstilen. Man bör nämligen kunna räkna med att denna i viss mån sprider sig till olika former av kanslispråk. Ytterligare åtgärder torde emellertid krävas om det i promemorian uppställda målet skall kunna nås. Det pågående arbetet bör fullföljas med sikte på även andra områden för officiellt språk än författningsskrivandet. Med hänsyn till det intresse Kungl. Maj:t visat för dessa frågor kan det förutsättas att så kommer att ske i den mån berörda organ, främst nämnden för svensk språkvård, erhåller resurser för dylika arbetsuppgifter. Utskottet vill även framhålla önskvärdheten av att frågan om att vid universitet och högskolor organisera undervisning i svensk språkvård för exempelvis jurister, tekniker, läkare m. fl. uppmärksammas. Mycket torde kunna vinnas om dessa yrkesutövare redan före sitt inträde i förvärvslivet är orienterade om ett för kontakterna med den stora allmänheten ändamålsenligt språkbruk.

Som framgår av det anförda ansluter sig utskottet helt till motionens allmänna syfte, vilket synes kunna bli i väsentlig mån tillgodosett utan särskilt initiativ av riksdagen. Däremot anser sig utskottet icke nu kunna taga ställning till det i motionsyrkandet framförda önskemålet om en för all officiell skriftlig framställning gemensam handbok. Det synes med hänsyn bl. a. till det pågående partiella reformarbetet tveksamt om tiden är inne för en dylik åtgärd eller om inte eventuellt andra vägar bör beträddas för att nå motionens syfte. Ytterligare erfarenheter och överväganden torde böra avvaktas.

Utskottet hemställer,

att motion II: 48 i den mån den icke kan anses besvarad med vad ovan anförts icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 8 februari 1967

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Möller, Sörlin, Eric Gustaf Peterson, Oscar Carlsson, Axel Kristiansson, Hedlund, fru Hultell, herr Nyman, fru Elvy Olsson, herr Helge Karlsson, fru Diesen;

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm, herrar Skoglösa, Svensson i Kungälv, Lundmark, Haglund, Nilsson i Bästekille, Hyltander, Nordgren, Johansson i Växjö, Wiklund i Härnösand och Hansson i Piteå.